

bujem za svoje namene; kadar te ne bom več potreboval, ti bom dal kakor Lueger na Dunaju še nekaj zaušnic, potem lahko greš, kamor hočeš! Tista duhovščina, ki pravi, da je naša šola brezverska, da je učiteljstvo brezversko, duhovščina, ki nas obrekuje, ponižuje, preganja, prezira in nam čast jemlje, kjer le more, tista duhovščina si upa še trditi, da smo ji nasprotni. Stisni psa za rep, pa kmalu vidiš, kaj napravi! Neumno bi bilo od nas, da bi bili klerikalizmu za vse prestano poniževanje in trpljenje še za štafažo!

Klerikalizem je bil in ostane narodni izobrazbi nasproten, torej je in bo nasproten tudi učiteljstvu. Ne čudimo se, če slišimo, da hočejo rajši razbiti deželni zbor, nego bi nam privolili izboljšanje plač. Ako bi deželni zbor glasoval za stalno podporo 1 milijona kron za saniranje klerikalnih gospodarskih podjetij, takrat bi gotovo ne razbili deželnega zbora, takrat bi ne vpili, da mora priti naša dežela na kant. Seveda je drugače takrat, ko gre za krvavo zaslužen denar učiteljev. Zanje ni denarja, ker so klerikalci šoli, učiteljem in narodni prosveti nasprotni že iz principa. Tudi se ne čudimo, da se je klerikalni general delal norca iz učiteljev, trdeč, da morajo prostovoljno prispevati višji uradniki za izboljšanje naših plač, ker imajo ti največ dobička od šole. Ta izrek je tako neumen, da se mu morajo smejati kože na paši. Radi bi vedeli, kolike je pri volji dati v ta namen dr. Šusteršič, škof in bogati župniki.

Ker služimo narodu, zanj trpimo in žrtvujemo vse svoje moči, zahtevamo tudi od naroda pošteno plačilo. Naj klerikalci groze kolikor hočejo, delavci za narodno prosveto moramo biti plačani tako, da ne bomo umirali za lakotjo.

Tu imate, Slomškarji! Vaš pokrovitelj in zaščitnik vam je zabrusil v obraz, da noče na nikak način tudi vam izboljšati plač. Mislili ste, kakor mnogo dunajskih učiteljev, da boste srečni pod klerikalno zastavo. Zmotili ste se!

A mi se ne motimo: Dokler vlada ljubljansko škofijo brezprimerna, uprav fantalinska predrznost in oholost Šusteršičeva, toliko časa ne bo mogoče, da bi se napredno učiteljstvo še kdaj družilo z ljudmi, ki poljubljajo umazane roke!

Individiju pa, ki je glumačil in hotel dne 19. pret. m. v „Katoliškem domu“ v Ljubljani imeti za osle (kdor drugim jamo koplje, pade sam vanjo) naše učiteljstvo, bodi poslan v primernem spoštovanju odkritosrčni — fej!

Koroško učiteljstvo.

Klerikalci nam kaj radi očitajo koroške učitelje, češ, da so nemškutarji, in da bi tudi kranjsko učiteljstvo vskočilo v nemškutarski tabor, ko bi mu kazalo. A s tem natoolecvanjem opravijo le pri nerazsodnih ljudeh, kdor razmere pozna, tega ne vznemirjajo.

Da pa ne bodo klerikalci mislili, da z molčanjem pritrjujemo njih obrekovanju, hočemo to nekoliko osvetliti.

Najprej moramo pribiti, da so učitelji za dijake najidealnejši. Pravi zavedni učitelj nikdar ne obrača plašča po vetru, ampak vedno stremi za svobodo in napredkom. Priča za to nam je učiteljstvo v vseh deželah, a najbolj na Spodnjem Avstrijskem. Tam imajo klerikalni krščanski socialci večino in silno terorizirajo napredno učiteljstvo. Vsemu svetu je znano, kako se tam odpuščajo napredni podučitelji in pro-

težirajo klerikalni štreberji. In tamošnji svobodomiselni učitelji so jako značajni in mnogi tako inteligentni, da bi delali čast vsakemu stanu. Mnogi so morali zapustiti učiteljski stan, odpuščeni ali pa tako šikanirani, da jim ni bilo več obstanke. Tako je Konrad Reise, eden najnadarjenejših dunajskih učiteljev, urednik nekega koroškega socialističnega lista. Vkljub vsemu terorizmu pa imajo klerikalci tudi na Spodnjem Avstrijskem primeroma jako malo pristašev med učiteljstvom, ampak velika večina se drži svobodomiselne zastave, četudi trpi zaradi tega.

Ravno tako je na Kranjskem. Če bi naše učiteljstvo ne bilo značajno in bi hotelo tuliti s klerikalnimi volkovi, bi pač živelo mnogo mirneje in složneje, zlasti na kmetih, kjer je pa učiteljstvo še bolj radikalno kot v mestih. Šolska oblastva do zadnjih časov niso bila prav nič naklonjena naprednemu učiteljstvu. Res se morebiti kdaj protežira kak napreden učitelj, ali to se zgodi jako redko. In zakaj bi se tudi ne, če je mogoče, in če sta dva enakovredna kompetenta? Kdo bo pomagal tujcu, svojca pa pustil v bedi? Sicer bi pa niti napredno učiteljstvo samo ne pustilo, da bi se taksiralo po političnem mišljenju in delovanju. Ono je napredno iz idealnih nagibov in brez stranskih ozirov. In tako tudi ostane, naj pridejo do moči nemškutarji ali klerikalci. Povsod se dobe izjeme, in tako se je tudi iz naprednega učiteljstva izločila majhna frakcija, ki ni imela samozatajevanja dovolj, da bi brez voditeljskih časti marširala z drugimi tovariši. Tem se je pridružilo nekaj neodločnih tercijskih duš, in postala je slavna „Slomškarija“. Ta je sedaj ljubljenski klerikalcev. Ogromna večina pa nas je naprednih in narodnih in tudi ostane.

Če so pa učitelji napredni tudi v takih deželah, kjer je večina ljudstva napredna, se jim pač to ne more šteti v zlo, zakaj namen učiteljstva je pač delovati na to, in če se to zgodi, ali naj mari potem začno brenkati na reakcionarno struno samo za to, da ostanejo v opoziciji?

Koroška je napredna, in tamkajšnje učiteljstvo ima pri tem glavno zaslugo. In koroški učitelji niso nemškutarji, ampak po večini pravi Nemci. Saj se vedno čita: učitelj J. J. je bil imenovan za slovenski kraj, pa ne zna slovenski. Kdor zna samo nemški, je vendar Nемеc, ne? Ali naj zataji svojo narodnost le na ljubo „Miru“ in „Slovencu“? Večina koroških učiteljev je Nemcev po rojstvu, nekaj po vzgoji. Imamo pa tudi tam nekaj slovenskih učiteljev, vendar večina se jih je izselila, posebno na Spodnje Štajersko.

Pisec teh vrstic pozna Koroško. Bil je tam skupaj s slovenskimi in nemškimi kolegi, in oboji so napravili nanj dober vtisk. Tudi nemški tovariši so radi govorili z njim slovenski, če so znali.

Koroški učitelji so zavedni, delavni in priljubljeni. Tudi nasprotniki priznavajo njih vplivnost. Da pa ne morejo iti s klerikalnimi Slovenci, je umljivo. Dva ideala imamo: narodnost in svoboda. Koroški učitelji so se zavzeli za drugega. Seveda pri tem niso v nemar pustili narodnosti, ki je pri njih nemška. Slovenska stranka na Koroškem pa ima samo en ideal: klerikalizem, narodnost je pa pri njih le kot slepilo. Zato pa se umikajo vsi količkaj svobodomiselni možje tam iz javnega življenja. Jezikovna meja pa se kar očitvidno pomika vedno bolj proti jugu.

Torej le nikari otepati okolo z narodnostjo, ki je vam samim le sredstvo do smotra!

S.